

Biskup Pavol, sluha sluhov Božích, spolu s otcami posvätného koncilu na večnú pamäť

INTER MIRIFICA

Dekrét o spoločenských komunikačných prostriedkoch

ÚVOD

Význam termínov

1. MEDZI OBDIVUHODNÝMI technickými vynálezmi, ktoré ľudský duch s Božou pomocou najmä v našich časoch vyvinul zo stvorených vecí, matka Cirkev s osobitnou starostlivosťou prijíma a sleduje tie, ktoré sa týkajú predovšetkým ľudského ducha a otvorili nové cesty k rýchlemu šíreniu správ, myšlienok a poznatkov každého druhu. Spomedzi týchto vynálezov vynikajú tie, ktoré sú svojou povahou uspôsobené dotknúť sa a ovplyvňovať nielen jednotlivcov, ale aj široké masy, ba celú ľudskú spoločnosť, teda tlač, film, rozhlas, televízia a iné, a ktoré možno preto právom nazvať spoločenskými komunikačnými prostriedkami.

Prečo sa koncil zaoberá týmto problémom

2. Matka Cirkev si je vedomá, že tieto prostriedky, ak sú správne používané, preukazujú ľudstvu veľmi cenné služby, lebo účinne napomáhajú osvieženie a obohatenie ducha, ale aj šírenie a upevňovanie Božieho kráľovstva. Avšak takisto vie, že ľudia ich môžu používať i proti plánu Boha Stvoriteľa na svoju vlastnú ujmu. Ba jej materinské srdce je sklúčené pre mnohé škody, ktoré zneužívanie týchto prostriedkov veľmi často spôsobuje ľudskej spoločnosti.

Posvätný cirkevný snem si preto pokladá za povinnosť pokračovať na tomto dôležitom poli v bedlivom úsilí pápežov i biskupov a zaoberať sa základnými otázkami súvisiacimi so spoločenskými komunikačnými prostriedkami. Pritom dúfa, že tu predložené učenie a smernice budú slúžiť nielen na spásu veriacich, ale aj na pokrok celého ľudstva.

PRVÁ KAPITOLA

SMERNICE NA SPRÁVNE POUŽÍVANIE SPOLOČENSKÝCH KOMUNIKAČNÝCH PROSTRIEDKOV

Úlohy Cirkvi

3. Katolícka cirkev, ktorú Kristus Pán založil, aby priniesla spásu všetkým ľuďom, má naliehavú povinnosť ohlasovať evanjelium. Preto sa cíti viazaná úlohou hlásať posolstvo spásy aj pomocou spoločenských komunikačných prostriedkov a učiť ľudí, ako ich správne používať.

Cirkev má teda prirodzené právo používať a vlastniť všetky tieto prostriedky, pokiaľ sú potrebné alebo užitočné pri kresťanskej výchove a pri akejkoľvek jej činnosti v záujme spásy duší. Duchovní pastieri majú zase povinnosť poučovať a viesť veriacich tak, aby aj pomocou týchto prostriedkov pracovali na spásu a zdokonaľovaní samých seba i celej ľudskej rodiny. Avšak je predovšetkým úlohou laikov naplniť tieto prostriedky humánnym a kresťanským duchom, aby plne zodpovedali veľkým očakávaniam ľudstva, ako aj Božím plánom.

Mravný zákon

4. Správne používanie týchto prostriedkov si bezpodmienečne vyžaduje, aby všetci, ktorí si nimi slúžia poznali smernice mravného poriadku a svedomite ich uplatňovali na tomto poli. Preto nech venujú pozornosť obsahu, ktorý sa podáva podľa osobitnej povahy každého z týchto prostriedkov. Zároveň nech majú na zreteli všetky sprievodné okolnosti – cieľ, osoby, miesto, čas atď. –, v ktorých sa komunikácia uskutočňuje a ktoré môžu upravovať alebo úplne meniť jej mravnú hodnotu. Medzi tieto činitele patria aj účinky, ktoré charakterizujú každý z týchto prostriedkov, totiž ich účinnosť, ktorá môže byť taká silná, že ju ľudia – najmä ak nie sú pripravení – iba ťažko môžu spozorovať, ovládať a prípadne aj odmietnuť.

Právo na informácie

5. Predovšetkým je potrebné, aby si všetci zainteresovaní utvorili správny morálny úsudok o používaní týchto prostriedkov, najmä o niektorých otázkach, o ktorých sa dnes vedie živá polemika.

Prvá otázka sa týka informácií, čiže získavania a šírenia správ. Je zřejmé, že informácia sa, vzhľadom na rozvoj dnešnej ľudskej spoločnosti a na čoraz užšie vzťahy vzájomnej závislosti jej členov, stala veľmi užitočnou, dokonca nevyhnutnou. Lebo verejné a včasné správy o udalostiach a faktoch poskytujú ľuďom primerané a stále nové poznatky, ktoré im umožňujú účinnejšie prispievať k spoločnému dobru a ľahšie napomáhať vzrastajúci pokrok celej spoločnosti. Ľudská spoločnosť má teda podľa daných podmienok právo na vhodné informovanie tak jednotlivcov, ako aj spoločnosti. Správne uplatňovanie tohto práva vyžaduje, aby bola komunikácia vzhľadom na obsah vždy pravdivá a pri zachovaní spravodlivosti a lásky úplná. Čo sa týka spôsobu, má byť okrem toho slušná a primeraná, čiže má svedomite zachovávať mravné zákony a legitímne práva a dôstojnosť človeka pri získavaní i pri zverejňovaní správ. Lebo nie každá vedomosť je užitočná, kým „láska buduje“ (1 Kor 8, 1).

Umenie a mravnosť

6. ďalšia otázka sa týka vzájomných vzťahov medzi právami umenia – ako sa bežne vraví – a požiadavkami mravnosti. Keďže množiace sa diskusie o tejto problematike majú nezriedka svoje korene v bludných náukach v oblasti etiky a estetiky, tento koncil vyhlasuje, že všetci musia uznávať absolútne prvenstvo objektívneho mravného poriadku, lebo on jediný presahuje a zosúladuje všetky oblasti týkajúce sa človeka, čo ako vznešené, nevynímajúc

umenie. Veď jedine mravný poriadok sa vzťahuje na človeka – Božie stvorenie, obdarené rozumom a nadprirodzeným cieľom – v celej jeho prirodzenosti. Len pod podmienkou, že sa úplne a verne zachováva, privádza človeka k plnej dokonalosti a šťastiu.

Zobrazovanie mravného zla

7. Napokon opis a predstavovanie zla môže nepochybne aj prostredníctvom spoločenských komunikačných prostriedkov viesť k dokonalejšiemu poznaniu a skúmaniu človeka, ako aj s primeranou dramatickou pôsobivosťou zdôrazniť krásu pravdy a dobra. Aby to však neprinieslo dušiam viac škody ako úžitku, aj tu je potrebné dôsledne zachovávať mravné normy, najmä ak ide o veci, ktoré si vyžadujú patričnú úctu alebo ktoré v človeku, zranenom dedičným hriechom, ľahšie prebúdajú zlé žiadosti.

Verejná mienka

8. Keďže verejná mienka má dnes veľmi veľký vplyv a vážnosť v súkromnom i vo verejnom živote občanov všetkých spoločenských vrstiev, je potrebné, aby si všetci členovia spoločnosti plnili aj v tejto oblasti svoje povinnosti spravodlivosti a lásky. Preto nech sa aj pomocou týchto prostriedkov usilujú utvárať a šíriť správnu verejnú mienku.

Povinnosti recipientov

9. Všetkých používateľov, t. j. čitateľov, poslucháčov a divákov, ktorí podľa svojho osobného a slobodného výberu prijímajú informácie a programy rozširované týmito prostriedkami, zaväzujú osobitné povinnosti. Správny výber totiž vyžaduje, aby v plnej miere napomáhali všetko, čo sa vyznačuje čnosťou, vedou a umením, a vystríhali sa všetkého, čo by mohlo im samým spôsobiť duchovnú ujmu, alebo im dať na to príležitosť, prípadne čo by mohlo pre zlý príklad uviesť do nebezpečenstva iných alebo by brzdilo dobrú komunikáciu a napomáhalo zlé. To sa obyčajne stáva, ak sa uprednostňujú podnikatelia, ktorí sa pri používaní týchto prostriedkov riadia výlučne kritériami zisku.

Aby teda tí, ktorí prijímajú tieto programy vyhovelí mravnému zákonu, nech nezanedbávajú povinnosť včas sa informovať o posudkoch, ktoré v tejto veci predkladá kompetentná autorita, a pridržať sa ich podľa zásad správneho svedomia. Aby však vedeli ľahšie odolávať menej čestným radám a prijímali dobré odporúčania, nech sa snažia vhodným spôsobom si formovať a vzdelávať svedomie.

Povinnosti mládeže a rodičov

10. Zvlášť mladší používatelia médií nech si zvyknú na správnu mieru a disciplínu v používaní týchto prostriedkov. Okrem toho nech sa usilujú dôkladne pochopiť, čo videli, počuli alebo čítali. Nech diskutujú o tom s vychovávateľmi a odborníkmi a nech sa naučia utvárať si správny úsudok. Rodičia nech zasa pamätajú, že majú povinnosť svedomito bedliť, aby nemali do domácnosti prístup programy, časopisy a iné komunikačné prostriedky, ktoré

urážajú vieru a mravy, a aby k nim ich deti nemali prístup ani inde.

Povinnosti tvorcov

11. Zvláštnu morálnu zodpovednosť za správne používanie spoločenských komunikačných prostriedkov majú novinári, spisovatelia, herci, režiséri, producenti, poskytovatelia finančných zdrojov, distribútori, majitelia zábavných podnikov, predavači, ďalej kritici, ako aj všetci, ktorí majú akúkoľvek účasť na príprave a šírení výsledkov tvorby. Je totiž očividné, akú veľkú a veľmi vážnu zodpovednosť treba pri terajšej situácii ľudí pripisovať tým, ktorí svojimi informáciami alebo podnetmi môžu nasmerovať ľudstvo buď na správnu, alebo na zlú cestu.

Preto majú usmerňovať svoje ekonomické, politické a umelecké záujmy takým spôsobom, aby sa nikdy nestavali proti spoločnému dobru. Aby to ľahšie dosiahli, odporúča sa im vstúpiť do takých profesijných organizácií, ktoré svojim členom vštepujú úctu k mravným zákonom, a ak treba, zaväzujú sa dodržiavať mravný kódex pri vykonávaní činností a úloh svojho povolania.

Napokon nech vždy pamätajú, že veľká časť čitateľov a divákov sa skladá z mladých ľudí, ktorí potrebujú tlač a programy poskytujúce slušnú zábavu a usmerňujúce ich ducha k najvyšším ideálom. Okrem toho nech sa postarajú, aby sa náboženské námety zverili vhodným a povolaným osobám a podávali sa s náležitou vážnosťou.

Povinnosti verejnej moci

12. Občianska moc má v tejto oblasti osobitné povinnosti vzhľadom na všeobecné dobro, na ktoré sú tieto prostriedky určené. Táto moc má totiž na základe svojho poslania chrániť a zabezpečovať pravdivú a správnu slobodu informácií - najmä slobodu tlače -, ktorú moderná spoločnosť bezpodmienečne potrebuje, aby sa mohla rozvíjať. Má napomáhať náboženské, kultúrne a umelecké hodnoty a zaistiť prijímateľom týchto programov slobodné uplatňovanie ich zákonitých práv. Okrem toho má podporovať najmä také iniciatívy, ktoré sú veľmi užitočné predovšetkým pre mládež a bez podpory by sa nedali uskutočniť.

Napokon má verejná moc - ktorá sa právom stará o zdravie obyvateľstva - povinnosť vydávaním a svedomitým uplatňovaním zákonov konať spravodlivé a rozvážne opatrenia, aby zo zlého používania týchto prostriedkov nevznikli vážne nebezpečenstvá pre verejnú mravnosť a rozvoj spoločnosti. Táto bdelosť vôbec nie je namierená proti slobode jednotlivcov ani organizácií, najmä ak chýba spoľahlivá záruka zo strany tých, čo narábajú týmito prostriedkami profesionálne.

Osobitnú pozornosť treba venovať tomu, aby mladí boli chránení pred tlačou a programami ich veku škodlivými.

DRUHÁ KAPITOLA

SPOLOČENSKÉ KOMUNIKAČNÉ PROSTRIEDKY A KATOLÍCKY APOŠTOLÁT

Činnosť kňazov a veriacich

13. Nech sa všetci synovia a dcéry Cirkvi jednomyselne a s porozumením snažia, aby sa spoločenské komunikačné prostriedky bez meškania a s nasadením všetkých síl účinne používali v rozmanitých apoštolských dielach, ako si to vyžaduje momentálna situácia, a aby sa predchádzalo škodlivým podujatiam, zvlášť v tých krajinách, v ktorých si mravný a náboženský vývin vyžaduje tie naliehavé opatrenia.

Nech teda duchovní pastieri plnia svoje povinnosti na tomto poli bez otáľania, lebo to úzko súvisí s ich riadnym kazateľským poslaním. Aj laici, ktorí narábajú týmito prostriedkami, sa majú usilovať byť Kristovými svedkami najmä tým, že každý z nich bude konať svoju prácu odborne a s apoštolským duchom, ale aj tým, že podľa svojich možností poskytne svoje technické, hospodárske, kultúrne alebo umelecké schopnosti pastoračnej činnosti Cirkvi.

Iniciatívy katolíkov

14. Predovšetkým treba podporovať dobrú tlač. Aby však bolo možné čitateľov formovať v pravom kresťanskom duchu, je potrebné, aby vznikala a rozvíjala sa aj katolícka tlač v pravom zmysle, teda taká, ktorú vydáva buď priamo cirkevná vrchnosť, alebo katolícki veriaci s výslovným úmyslom stvárňovať, posilňovať a šíriť verejnú mienku v súlade s prirodzeným zákonom, katolíckou náukou a mravnosťou, ako aj v snahe uverejňovať a v správnom svetle komentovať fakty, ktoré sa týkajú života Cirkvi. Veriacich zasa treba upozorňovať na povinnosť čítať a rozširovať katolícku tlač, aby si mohli utvoriť kresťanský úsudok o všetkých udalostiach.

Nech sa všemožne a účinne podporuje a zabezpečuje produkcia a premietanie filmov, ktoré slúžia na slušnú zábavu a sú vhodné z kultúrnej a umeleckej stránky, predovšetkým tých, ktoré sú určené mládeži. To možno dosiahnuť najmä tým, že sa podporujú a koordinujú snahy a podujatia čestných producentov a distribútorov, odporúčaním dobrých filmov priaznivou kritikou a udeľovaním cien, ako aj podporovaním a spolupracou kín, ktoré vedú katolícki a čestní podnikatelia.

Podobne treba účinne napomáhať slušné rozhlasové a televízne vysielania, najmä tie, ktoré sú vhodné do rodinného prostredia. ďalej je nevyhnutné aktívne a horlivo podporovať katolícke rozhlasové a televízne vysielania, ktoré privádzajú poslucháčov k účasti na živote Cirkvi a prijímaniu náboženských právd. Kde je to vhodné, nech sa starostlivo zriaďujú katolícke vysielacie, avšak treba dbať na to, aby sa ich programy vyznačovali dokonalosťou a účinnosťou.

Okrem toho je potrebné postarať sa, aby sa aj ušľachtilé a starobylé divadelné umenie, ktoré spoločenské komunikačné prostriedky dnes takisto v značnej miere rozširujú, usilovalo kultúrne a mravne formovať divákov.

Príprava tvorivých pracovníkov

15. Na zabezpečenie uvedených požiadaviek treba bezodkladne pripravovať kňazov,

rehoľníkov i laikov, ktorí majú náležité skúsenosti, aby mohli používať tieto prostriedky na apoštolské ciele.

Predovšetkým treba technicky, kultúrne a morálne pripraviť laikov, zakladajúc školy, fakulty a inštitúty, v ktorých by novinári, filmoví, rozhlasoví a televízni pracovníci, ako aj ostatní zainteresovaní mohli získať úplnú výchovu preniknutú kresťanským duchom, najmä pokiaľ ide o sociálnu náuku Cirkvi. Takisto je potrebné vychovávať a podporovať hercov, aby svojím umením užitočne slúžili ľudskej spoločnosti. Napokon sa treba postarať o dôkladnú prípravu literárnych, filmových, rozhlasových, televíznych a ďalších kritikov, ktorí by ako vynikajúci odborníci vo svojej oblasti boli usmerňovaní a povzbudzovaní robiť také posudky, v ktorých by sa mravné hľadisko vždy stavalo do správneho svetla.

Výchova používateľov médií

16. Správne používanie spoločenských komunikačných prostriedkov, ktoré sú k dispozícii záujemcom rozličného veku a vzdelania, vyžaduje od nich primeranú a osobitnú teoretickú a praktickú formáciu. Preto treba podporovať, rozširovať a viesť podľa kresťanských zásad podujatia, ktoré sledujú tento cieľ - najmä ak sú určené pre mladých - v katolíckych školách každého stupňa, v seminároch, ako aj v združeníach apoštolátu laikov. Aby sa ľahšie dosiahol tento cieľ, nech sa v katechizme podáva a vysvetľuje katolícke učenie a pravidlá správania v tejto oblasti.

Technické a finančné prostriedky

17. Keďže vonkoncom nie je vhodné, aby synovia a dcéry Cirkvi nečinne prihliadali, ako slovo spásy hatia prekážky technického a finančného rázu, ktoré sú pri komunikačných prostriedkoch naozaj nesmierne, tento posvätný cirkevný snem ich upozorňuje na povinnosť finančne zabezpečiť a podporovať katolícke denníky, časopisy, filmové podujatia a rozhlasové i televízne stanice a vysielania, ktorých hlavným cieľom je šíriť a brániť pravdu a starať sa o kresťanskú výchovu ľudskej spoločnosti. Zároveň naliehavo vyzýva organizácie i jednotlivcov, ktorí majú veľký vplyv na hospodárskom alebo technickom poli, aby ochotne, veľkodušne i svojimi skúsenosťami štedro napomáhali tieto prostriedky, pokiaľ slúžia pravej kultúre a apoštolátu.

Deň spoločenských komunikačných prostriedkov

18. V záujme účinného posilnenia mnohotvárneho apoštolátu Cirkvi v oblasti spoločenských komunikačných prostriedkov nech sa v diecézach celého sveta podľa úsudku biskupov každoročne slávi deň zameraný na poučenie veriacich o ich povinnostiach v tejto oblasti, povzbudia sa do modlitieb na tento úmysel a do venovania milodarov na tento cieľ. Tieto milodary sa potom svedomito vynaložia na udržiavanie a napomáhanie príslušných cirkevných ustanovizní a podujatí podľa potrieb katolíckeho sveta.

Úrad Svätej stolice

19. Najvyšší veľkňaz pri vykonávaní svojej zvrchovanej pastierskej starostlivosti v oblasti spoločenských komunikačných prostriedkov má k dispozícii osobitný úrad Svätej stolice.

Kompetencie biskupov

20. Biskupi zase majú bedliť nad dielami a podujatiami tohto druhu vo svojich diecézach, organizovať ich, a pokiaľ sa týkajú verejnej apoštolskej činnosti, koordinovať ich, nevynímajúc tie, ktoré vedú rehoľníci vyňatí spod právomoci biskupa.

Národné úrady

21. Keďže účinná celonárodná apoštolská činnosť vyžaduje jednotu zámerov a síl, tento posvätný cirkevný snem stanovuje a nariaďuje, aby sa všade zriadili a všemožne napomáhali celonárodné úrady pre tlač, film, rozhlas a televíziu. Hlavným poslaním týchto úradov je starať sa o správnu výchovu svedomia veriacich, pokiaľ ide o používanie týchto prostriedkov, ako aj napomáhať a koordinovať všetko, čo podnikajú katolíci v tejto oblasti.

Vedenie týchto úradov nech sa v každej krajine zverí osobitnej biskupskej komisii alebo na to určenému biskupovi. Nech majú v nich svoje miesto aj laici formovaní v katolíckej náuke a príslušní odborníci.

Medzinárodné združenia

22. Keďže však účinnosť týchto prostriedkov presahuje hranice krajín a z jednotlivcov robí akoby občanov celého ľudského spoločenstva, nech národné podujatia spolupracujú v tejto oblasti aj na medzinárodnom poli. Úrady, o ktorých je reč v čl. 21, nech zasa aktívne spolupracujú s príslušnými medzinárodnými katolíckymi organizáciami. Tieto medzinárodné organizácie môže však zákonite schváliť iba Apoštolská stolica a od nej sú aj závislé.

ZÁVER

Pastoračné pokyny

23. Aby sa všetky zásady a smernice tohto posvätného cirkevného snemu vo veci spoločenských komunikačných prostriedkov uviedli do praxe, nech úrad Apoštolskej stolice, o ktorom je reč v čl. 19, z výslovného nariadenia koncilu a za pomoci odborníkov z rozličných národov vydá pastorálnu inštrukciu.

Záverečná výzva

24. Napokon tento posvätný koncil dúfa, že smernice a pokyny, ktoré tu podáva, všetci synovia a dcéry Cirkvi ochotne prijmú a svedomito ich budú zachovávať, aby im tieto prostriedky nielenže neboli na škodu, ale boli im užitočné ako soľ zemi a svetlo svetu. Okrem toho vyzýva všetkých ľudí dobrej vôle a v prvom rade tých, od ktorých tieto prostriedky

závisia, aby sa ich usilovali usmerňovať jedine na prospech ľudskej spoločnosti, ktorej osudy čoraz viac závisia od ich správneho používania. A tak nech sa zvelebuje Pánovo meno aj týmito novými vynálezmi, ako ho zvelebovali veľdiela klasických umení, podľa slov apoštola Pavla: „Ježiš Kristus je ten istý včera i dnes a naveky!“ (Hebr 13, 8).

Všetko, čo je v celku i v jednotlivostiach ustanovené v tomto dekréte, odobrili otcovia posvätného koncilu. A my to apoštolskou mocou, ktorú sme dostali od Krista, spolu s ctihodnými otcami v Duchu Svätom schvaľujeme, nariaďujeme a ustanovujeme. A prikazujeme, aby sa toto koncilové ustanovenie uverejnilo na Božiu slávu.

V Ríme pri svätom Petrovi 4. decembra 1963

Pavol, biskup Katolíckej cirkvi

(Nasledujú podpisy koncilových otcov.)